

Voorzitter, we praten vandaag over de begroting 2018. En bij een begrotingsdebat hebben we het doorgaans over geld. 500 jaar geleden heeft Luther ons erop gewezen dat geld niet zaligmakend is. Een beeld dat in die dagen wel bestond, want door middel van het kopen van aflaten kon je een plek in de hemel kopen.

Dat geld niet zaligmakend is, is ook vandaag de dag nog relevant. We hebben het over de besteding van geld in onze provincie, maar het is belangrijk om ons te realiseren dat het niet alleen om geld draait. Je kan wel besluiten om ergens geld voor in te zetten, maar belangrijker is welk maatschappelijk doel je bereikt.

Voorzitter vanuit die gedachte pleiten we als ChristenUnie samen met een aantal andere fracties in Provinciale Staten ervoor de maatschappelijke effecten inzichtelijk te maken. We vinden het jammer dat het er nu nog niet in zit. Maar in het vervolgvoorstel heeft uw college de toezegging gedaan om in co-creatie met PS aan de slag te gaan om de gewenste maatschappelijke effectindicatoren op te nemen vanaf de voorjaarsnota 2018. Met deze toezegging van het college kunnen we goed leven.

Voorzitter hoe staan we er eigenlijk voor in Gelderland? Is een sluitende begroting een indicatie dat alles op rolletjes loopt? Kunnen we dat zeggen in een samenleving waar individualisering steeds meer zichtbare negatieve effecten heeft, waar eenzaamheid nog steeds aan de orde is. Als Provincie zijn we ervoor om te werken aan de toekomst van onze inwoners. Om tegenstellingen te verkleinen, om vrijheid en veiligheid te verdedigen.

Op 31 oktober 1515 spijkerde Maarten Luther zijn zogenaamde 95 stellingen aan de deur van de [Slotkerk te Wittenberg](#). U kent ongetwijfeld de geschiedenis.

De reformatie was volgens hem en zijn aanhangers nodig omdat de Rooms Katholieke kerk van het rechte spoor was geraakt. Voorzitter, in dit verband kan ik niet zeggen dat de begroting 2018 zoals deze nu voorligt van het rechte spoor is afgegaan. Maar wel zouden we, zoals u bekend, als ChristenUnie op onderdelen andere keuzes maken. Want als we niet uitkijken, dan denken we veelal vanuit een vast stramien, zoals alleen vanuit de kerntaken zonder naar de verdere behoefte en de breedte van de samenleving te kijken. En die breedte zou ik graag vandaag ook het college en ons als Provinciale Staten voor willen houden.

Dan kijken we veel meer naar wat ons beweegt, ons motiveert en waar we slagen kunnen maken.

Want wie bepaalt of je slaagt in het leven? Zijn dat de mensen om ons heen, of voelen we ons vrij om zelf die keuze te maken. Hoe gaan we om met mensen voor wie werken niet vanzelfsprekend is, of zelf helemaal onmogelijk? Hoeveel zijn die mensen waard? Als je alleen naar het economische resultaat kijkt, vergeet je het allerbelangrijkste: elk mens is geliefd en van waarde op zijn eigen manier. Als ChristenUnie geloven wij dat iedereen evenveel waard is. De waarde van de Gelderse inwoner en jouw waarde hangt niet af van je banksaldo.

De zeven provinciale kerntaken zijn misschien dan logisch (vanuit IPO) gekozen, maar dan wel als het aan de ChristenUnie ligt als een globaal kader, laten we vooral als Provincie Gelderland blijven nadenken over wat de samenleving van ons vraagt. En daar ook op blijven anticiperen. En ik signaleer dat u dat als college dat soms ook doet door bijvoorbeeld sport als een achtste Gelderse kerntaak mee te nemen in uw beleid. Blijf dus als college breder kijken, laat de Gelderse kerntaken altijd een richting gevend kader zijn maar geen harnas.

De ChristenUnie vindt het nog steeds jammer dat de sociale paragraaf verdwijnt. De belangrijkste taak op sociaal domein ligt bij de gemeente. Maar het ontslaat ons er niet van om de signalen vanuit de samenleving te blijven oppikken en daar waar noodzakelijk onder de aandacht te blijven brengen.

Voorzitter, de familie Maarten Luther bewoonde een klooster dat geschikt gemaakt was voor bewoning door een gezin en gasten daarbij. Dat was ook wel nodig, want naast het eigen gezin behalve zorgden Maarten en Katharina ook nog voor de kinderen van familie.

Ze boden onderdak aan studenten en reizende geloofsgenoten. Bovendien verbouwde ze zelf groenten en andere gewassen en brouwen ze zelf bier, laat ik het zo samenvatten voorzitter, ze zetten zich breed maatschappelijk in en probeerden zoveel mogelijk in eigen behoefte te voorzien. Een goed streven en inzet welke waardering verdient. Ook voor hen die dat heden ten dage nog steeds kunnen doen. Maar voorzitter, een deel van onze samenleving kan dat niet.

Bij de voorjaarsnota heb ik namens de ChristenUnie aandacht gevraagd voor inzet en de activiteiten van de dossiergroep Armoede en Schulden van de G32. Het thema laat ons als samenleving niet los. Want ondanks dat het met Gelderland en Nederland economisch goed gaat moeten zo'n 72.000 huishoudens in Gelderland rondkomen van een laag inkomen waarvan 35.000 aangewezen zijn op de bijstand.

De ChristenUnie ziet graag dat de provincie in samenwerking met de Gelderse Gemeenten bekijkt op welke wijze aan "beschermingsbewind Gelderland" meer bekendheid gegeven kan worden, zodat burgers die in de financiële problemen zitten en komen ook weten dat gemeenten hen echt kunnen helpen en hen de helpende hand willen bieden. Ik verwijs u in deze ook naar wat in het regeerakkoord hierover is opgeschreven. **Is het college bereid hierin een stimulerende rol te nemen en zo als partner van de Gelderse gemeenten hierin op te trekken?**

Een ander onderwerp wat onze samenleving op dit domineert is dat de natuur gebruikt wordt als dumpplek voor allerlei soorten afval. Ik denk dat de Gelderlander het afgelopen zaterdag niet treffender had kunnen opschrijven: "toezicht in natuurgebieden schiet ernstig tekort, het aantal dumpingen van afval groeit en het wordt lastig het groeiend aantal recreanten in goede banen te leiden". Inmiddels hebben we uit verschillende stukken begrepen dat o.a. ook binnen IPO verband hierover uitgebreid is gesproken en gediscussieerd.

We praten al jaren over meer toezicht en handhaving in het buitengebied. En in het IPO is ook al meer dan twee jaar aan een regeling gewerkt om toezicht in natuurgebieden goed te regelen. Dan is er eindelijk een regeling, waarin we concreet aan de slag kunnen met die handhaving, en dan besluit het college om dit geld niet ter beschikking te stellen. Onbegrijpelijk.

In de vervolgstatenbrief geeft het college aan liever nog verder in gesprek te gaan over de manier waarop toezicht en handhaving in het buitengebied ingevuld zou moeten worden. De ChristenUnie vindt dat twee jaar lang praten over een subsidieregeling waarin toezicht een belangrijk onderdeel is, lang genoeg is. Het is tijd om in actie te komen. Het is nu aan de Staten: gebruiken we 2018 om nog meer te gaan praten met elkaar, of gebruiken we 2018 om daadwerkelijk aan de slag te gaan en te investeren in toezicht en handhaving. Als ChristenUnie fractie kiezen we graag voor dat laatste.

Het kan toch niet zo zijn dat de Provincie met 'Veluwe op 1' stevig inzet op het binnenhalen van meer toeristen naar onze prachtige Gelderse natuurgebieden, maar als het gaat om toezicht op deze bezoekersstromen en het beschermen van de natuur voor schade die er door het toerisme kan ontstaan, de provincie niet thuis geeft. Met een financiële overbrugging voor 2018 kunnen we als Gelderland een goede eerste stap zetten. **We dienen hiervoor een amendement in.**

Voorzitter, en nu we het toch over IPO verband hebben. Het is ons als ChristenUnie opgevallen dat het wel heel lastig is voor fracties in Provinciale Staten om erachter te komen wat er nu exact besproken en besloten is in IPO verband. Zo hebben we in het kader van de SNL-regeling via de griffie alle onderliggende stukken opgevraagd, en ontvangen, maar opmerkelijk is dat we via andere kanalen nog meer stukken ontvingen.

Een ander herkenbaar voorbeeld dat de collega's in PS mogelijk ook nog herinneren was het IPO-congres van vorig jaar, waar op het congres werd medegedeeld dat er een retaildeal was gemaakt en die middag in Den Haag werd bekrachtigd met het Rijk. En dit zonder dat Provinciale Staten hier wat over had gehoord, besproken of besloten te hebben. Voorzitter, wij hebben begrepen dat er meer Statenfracties in verschillende provincies worstelen met de openbaarheid van wat in IPO wordt besproken en besloten en de actieve informatieplicht richting PS. **Wij dienen hiervoor ook een motie in.**

2018 zal ook het jaar zijn waarin in de gemeente Geldermalsen, Neerrijnen en Lingewaal een start gemaakt wordt om het thema ondermijning handen en voeten te geven. Voorlichting aan inwoners en ondernemers, bewustwording bij medewerkers van organisaties, contact en voorlichting van bepaalde doelgroepen en coördinatie mogelijkheden. Voorzitter, een belangrijk initiatief om vanuit de provincie daar waar nodig steun te geven, het initiatief van de drie samenwerkende gemeenten verder bekend te maken en bij de Rijksoverheid financiële steun te vragen. **Wij dienen hiervoor een motie in.**

Voorzitter, ik wil graag nog twee beleidsvelden aan de orde stellen: cultuur en infrastructuur.

Dan nog even de fiets. Ik heb daar in de commissie ook al aandacht voor gevraagd maar geen reactie op gekregen. Gelderland kent veel sterk verouderde fietspaden, er zijn behoorlijk aantal fietspaden welke mede door de e-bike intensief worden gebruikt, er sommige daarvan zijn op dit moment onveilig. Daarnaast kunnen een aantal

fietspaden in Gelderland bijdrage aan verhogen van de bereikbaarheid. Het fietsinvesteringspakket van 2011 (62,85 miljoen) is bijna uitgevoerd. De ChristenUnie ziet graag in 2018 een inventarisatie van de huidige fietspaden om daarna de noodzakelijke aanpak en ambitie en de daarbij behorende financiën te kunnen bepalen. **Graag op dit punt een toezegging van uw college.**

Voorzitter, een laatste motie die we indienen ligt op het gebied van infrastructuur. Vorig jaar heeft u commissaris tijdens uw gemeentebezoek aan Ede zelf kennisgenomen van de problematiek rond de bereikbaarheid van en naar het Nationaal Park De Hoge Veluwe met touringcars. Nu gebeurt dat voornamelijk dwars door de dorpsstraat van Otterlo met alle risico's rond bereikbaarheid en veiligheid.

Het college van Gedeputeerde Staten heeft toegezegd, samen met de Gemeente Ede, naar verbetering van de verkeersveiligheid te zullen kijken. We zijn nu een jaar later. Het komende jaar 2018 staat onderhoud gepland aan de N304. Een unieke mogelijkheid om werk met werk te maken. De Gemeente Ede ziet graag de realisatie van een rotonde, uw college ziet andere mogelijkheden. Voorzitter, de ChristenUnie fractie ziet graag een oplossing en wat ons betreft uitvoering in 2018. **Daarvoor dienen we een motie en daarmee vragen we uw college met de Gemeente Ede in overleg te treden en met een gezamenlijke oplossing te komen. We dienen hiervoor een motie in.**

Cultuur

Bij de voorjaarsnota heb ik uw college aandacht gevraagd om enerzijds de zogenaamde verschraling van kennis en kunde rond erfoegd. Ook het Gelders Restauratiecentrum (GRC) en Monumentenwacht maakten zich hier zorgen over. De kwaliteit van de uitvoering verslechterd en de uitstroom van vaklieden overtreft de instroom.

Uw college gaf bij de voorjaarsnota aan dat het college probeert jongeren in opleidingstrajecten meer te betrekken bij cultuur en cultureel erfoegd. Voorzitter, dat is een mooi streven, alhoewel ik er in de begroting niet zo veel in terug zie komen. Maar ook vakmanschap wordt een steeds groter knelpunt. Graag op dit punt een reactie van het college zodat we ook weten welke inzet we van het college we in 2018 mogen verwachten.

Voorzitter een laatste punt wat ik aan de orde wil stellen is het duurzaam ontwikkelen en in stand houden van culturele instellingen. En dan in het bijzonder Slot Loevestein en GeoFort. Beide behoren tot de top 5 musea van Gelderland. Ze zorgen er beiden voor dat de regio rivierengebied op toeristisch en recreatief gebied een prominente positie hebben.

Desondanks vallen ze qua financiering ieder keer buitende boot. Beiden musea zijn uitstekend bezig als culturele ondernemers, maar de huidige financiële situatie is niet houdbaar, er ondanks hun innovatieve karakter sprake van een bescheiden onrendabele top. Subsidieaanvragen van GeoFort en Slot Loevestein voor de BIS zijn niet gehonoreerd. Voor de periode na 2010 zal een nieuwe afweging gemaakt worden. Geofort heeft nu gelukkig wel een projectfinanciering ontvangen maar Slot Loevestein in zijn geheel niet. Wij stellen het op prijs als uw college voor de jaren tot 2020 nog eens kan kijken wat mogelijk is vanuit de Provincie Gelderland om beide musea er de komende jaren doorheen te trekken. Graag de reactie van uw college.

Voorzitter ik rond af

Ik begon mijn betoog dat Luther er ons op gewezen heeft dat geld niet zaligmakend is, dat geld een middel is om ons doel te bereiken. Ook in onze provincie is er verdeeldheid en onvrede. Een deel van onze inwoners kijken niet hoopvol, maar juist somber naar de toekomst, zijn verontwaardigd en voelen zich verwaarloosd. Menselijke waardigheid, gelijkwaardigheid, naastenliefde, verdraagzaamheid en zorg voor onze omgeving dienen wat de ChristenUnie centraal te staan in ons handelen. Goed bestuur staat voor het bevorderen van maatschappelijke vrede.

Onze samenleving heeft christelijke wortels. Daarop terugrijpen biedt hoop, binding en perspectief. Ik wens het college, de ambtelijke dienst en ons als Provinciale Staten die hoop, binding en dat perspectief toe.

Pieter Plug